

Andrzej W. PACYNA

Prawdziwa data urodzenia i miejsce pochówku mjr. Adama Zygmunta Prylińskiego (1881-1939)

Bożena Adamska w artykule *Tomasz Pryliński – znany i nieznan autor projektu fasady wadowickiej bazyliki*¹ przywołując związki Tomasza Prylińskiego z Wadowicami, stanęła wobec wątpliwości dotyczących daty urodzenia, miejsca pochówku i identyfikacji jego syna – mjr. Adama Prylińskiego. Rodzące się pytania pozostawiała autorka bez odpowiedzi.

Wydaje się, że źródłem owych wątpliwości mogą być błędne informacje opublikowane przez Gustawa Studnickiego: *Pryliński Adam (1892-1939), mąż Marii z Zapałowiczów (1892-1979), major 7 Pułku Strzelców Konnych. Zmarł 14 VI 1939 r., pochowany w Wadowicach*². Dodatkowo, jako miejsce pochówku wskazał wadowicki grób rodziny Zapałowiczów (sektor IV, grób 5)³.

B. Adamska, konfrontując powyższe informacje z tymi, jakie uzyskała w Zarządzie Cmentarzy Komunalnych w Krakowie, stanęła przed problemem identyfikacji jako syna Tomasza Prylińskiego jednego z dwóch Adamów Prylińskich⁴ – pochowanego w Wadowicach i pochowanego w Krakowie. Nie został on przez autorkę rozstrzygnięty.

Z problemem usiłował się zmierzyć Michał Siwiec-Cielebon⁵. Powołując się na roczniki oficerskie oraz twierdząc, że na wadowickiej inskrypcji nagrobnej figuruje rok 1882 (co nie jest zgodne z prawdą), doszedł do tyleż kategorycznych, co całkowicie błędnych wniosków⁶, wymagających sprostowania.

Błędem wszystkich trojga autorów (Studnicki, Adamska, Siwiec-Cielebon) było użycie niewłaściwych rodzajów źródeł do datacji i lokalizacji konkretnych zdarzeń. Inskrypcja nagrobna, niepoparta wiarygodnym źródłem, czy roczniki oficerskie są źródłami wtórnymi – trzeba sięgnąć do oryginalnych (pierwotnych) źródeł.

W Archiwum Narodowym w Krakowie, w zespole „Spis ludności miasta Krakowa z r.

1 B. Adamska, *Tomasz Pryliński – znany i nieznan autor projektu fasady wadowickiej bazyliki*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 2008, nr 11, s. 186-200.

2 G. Studnicki, *Kto był kim w Wadowicach*, Wadowice 2004, s. 198.

3 G. Studnicki, *Cmentarz Parafialny w Wadowicach*, Wadowice 1997, s. 241.

4 B. Adamska, *Tomasz Pryliński...*, *op. cit.*, s. 187.

5 M. Siwiec-Cielebon, *Nie tylko o Adamie Prylińskim słów kilka*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 2010, nr 13, s. 263-264.

6 *Ibidem*, s. 263.

1890” znajduje się karta spisowa⁷ podpisana przez Tomasza Prylińskiego, ojca Adama, datowana: 1 stycznia 1891 r. Karta ta jest źródłem pierwotnym dla miejsca zamieszkania rodziny Prylińskich i z pewną rezerwą (bo w takich kartach spotyka się błędne daty urodzin) może być traktowana jako „prawie” pierwotne źródło dla daty urodzin Adama Prylińskiego. Tu datę urodzenia oznacza zapis: „7/2 1881”. Rodzina Prylińskich mieszkała w IV dzielnicy katastralnej Przedmieście Piasek pod liczbą konskrypcyjną 123 – dziś ul. Basztowa 6. Adres ten należał do parafii św. Szczepana – tam należy poszukiwać metryki urodzenia i chrztu.

W archiwum parafialnym, w księdze ochrzczonych pod datą 26 stycznia 1882 r. odnotowany jest chrzest Adama Zygmunta Prylińskiego (s. Tomasza i Heleny z Kierzkowskich)⁸, którego szafarzem był ks. bp Julian Dunajewski. Jako datę narodzin wyraźnie podano 7 (Februar) lutego 1881 r. Dodatkowo w metryce chrztu odnotowana jest data ślubu z Marią Zapałowicz – 15 lipca 1922 r.

Z datą w metryce chrztu zgodne są: data w karcie spisowej, w katalogach ocen c. k. Gimnazjum III (im. Jana III Sobieskiego) w Krakowie⁹, w inskrypcji nagrobnej na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie¹⁰, a także roczna data podana w Polskim Słowniku Biograficznym¹¹.

Jakiegokolwiek rejestry wojskowe trudno uznać za źródła pierwotne, bo nierzadko zmieniano w nich daty urodzenia w celu odjęcia lub dodania sobie lat, by uniknąć poboru do wojska lub być do niego wziętym. W tym konkretnym przypadku nie można wykluczyć, że nastąpiło pomylenie roku urodzenia z rokiem chrztu. Dlatego analiza wpisów w kolejnych rocznikach oficerskich jest zajęciem niewnoszącym niczego istotnego do ustalenia lub weryfikacji daty urodzin Adama Prylińskiego. Stąd błędna i nieuzasadniona jest kategoryczna konkluzja¹² dotycząca roku urodzenia podanego w Polskim Słowniku Biograficznym.

Powoływanie się na wadowicką inskrypcję nagrobną jest bezzasadne, dlatego że na grobowcu Zapałowiczów na Cmentarzu Parafialnym w Wadowicach (sektor IV, grób 5) przy nazwisku Adama Prylińskiego nie ma podanego roku jego urodzenia – ani 1892 r. (Studnicki), ani 1882 r. (Siwiec-Cielebon). Jak widać na załączonej fotografii, pełne brzmienie inskrypcji na tablicy nagrobnej (jednej, a nie dwóch, jak twierdzi Siwiec-Cielebon) to:

Ś.P. Z ZAPAŁOWICZÓW
MARIA PRYLIŃSKA
♦ 16.VI.1892 † 6.I.1979

7 Archiwum Narodowe w Krakowie (dalej: ANK), Spis ludności miasta Krakowa z r. 1890, Dz. IV, nr 102-153, T. 17, sygn. 29/88/0/-/17, karta 808.

8 Archiwum Parafii św. Szczepana w Krakowie, Liber Baptisatorum, T. XVII (1878-1894), pag. 713, an.1882, nr 8.

9 Zob. ANK, II Liceum Ogólnokształcące im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie, Katalog ocen z roku szkolnego 1899/1900, sygn. 29/2302/0/1/17, kl. VII A, nr 27.

10 Kwaterna IX, rząd pld., po lewej Wolskich.

11 Zob. Polski Słownik Biograficzny, t. XXVIII, Wrocław 1985, s. 627.

12 M. Siwiec-Cielebon, *Nie tylko o Adamie Prylińskim słow kilka, op. cit.*, s. 263.

ADAM PRYLIŃSKI
14.VI.1939 MJR WP. 7GO PUŁKU
STRZELCÓW KONNYCH

Można by przez nieuwagę błędnie skojarzyć rok 1892 z Adamem Prylińskim, ale nie sposób dopatrzeć się na tablicy roku 1882¹³. Sugestia, że błąd w publikacji G. Studnickiego mógł powstać z trudności odczytu daty z grobowca obficie porastającego bluszczem, jest chybiona – załączona (tam) fotografia pokazuje grób nieporośnięty zaroślami¹⁴.

Pozostaje do wyjaśnienia kwestia miejsca wiecznego spoczynku mjr. Adama Prylińskiego. Same inskrypcje nagrobne nie są żadnym dowodem. Spotyka się różne symboliczne inskrypcje. I znów rozstrzygające w takich przypadkach są źródła pierwotne – np. klepsydry czy nekrologii. W interesującym nas przypadku takim źródłem jest nekrolog zamieszczony w Ilustrowanym Kurierze Codziennym z dnia 16 czerwca 1939 r.¹⁵, wskazujący, że miejscem pochówku mjr. Adama Prylińskiego był krakowski Cmentarz Rakowicki. Fakt ten potwierdza internetowy rejestr osób pochowanych na Cmentarzu Rakowickim¹⁶. Bezpodstawna jest więc hipoteza, że szczątki zmarłego mogły zostać przeniesione z Cmentarza Rakowickiego (pierwotnego miejsca pochówku) i powtórnie pochowane w Wadowicach.

Niezrozumiałe są sugestie Siwca-Cielebona o jakimś symbolicznym upamiętnieniu w Krakowie Marii z Zapałowiczów Prylińskiej lub o wspólnym pochówku Prylińskich w Wadowicach. Na grobowcu Prylińskich/Kierzkowskich na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie nie ma żadnej inskrypcji poświęconej Marii Prylińskiej. Według Ewy Wegenke¹⁷ z Gorzenia Górnego Maria Prylińska zmarła w Krakowie i została pochowana w wadowickim rodzinnym grobowcu przez swą najmłodszą siostrę Zofię Zapałowiczównę. Zofia Zapałowiczówna ufundowała tablicę nagrobną, na której symbolicznie upamiętniła swego szwagra.

Czas na podsumowanie. Adam Zygmunt Pryliński, syn architekta Tomasza Bartłomieja Prylińskiego i Heleny Marii Cecylii z Krzywda Kieszkowskich, mąż Marii Ludmiły z Zapałowiczów, major 7 Pułku Strzelców Konnych, urodził się 7 lutego 1881 r. w Krakowie przy ul. Basztowej 5/6. Spędził w tym miejscu dzieciństwo i młodość; zamieszkał tu wraz żoną po przejściu na emeryturę i powrocie z Poznania. Zmarł w miejscu swojego zamieszkania 14 czerwca 1939 r. (śmierć nastąpiła w wyniku krwotoku mózgowego¹⁸), a 16 czerwca został pochowany w rodzinnym grobowcu na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Inskrypcja nagrobna umieszczona na grobie Zapałowiczów na wadowickim cmentarzu ma charakter wyłącznie symboliczny.

¹³ Michał Siwiec-Cielebon pisze, że na tablicy nagrobnej „figuruje jako rok urodzenia majora 1882 (a nie 1892)”. *Ibidem*.

¹⁴ G. Studnicki, *Cmentarz Parafialny...*, *op. cit.*, s. 275.

¹⁵ „Ilustrowany Kurier Codzienny”, Kraków 1939, nr 164 (16 VI), s. 16.

¹⁶ Lokalizator grobów, Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Krakowie, <https://www.zck-krakow.pl/18/locator> [dostęp: 16 czerwca 2019].

¹⁷ Cioteczna wnuczka Marii z Zapałowiczów Prylińskiej.

¹⁸ ANK, Urząd Zdrowia w Krakowie, Księga zmarłych chrześcijan 1939, sygn. 29/83/0/1/312, s. 341-342, nr 1079.